

Antonio Vivaldi (1678.-1741.)

Rođen je u Veneciji 4. ožujka 1678. od oca brijajača Giovannia Battista, koji je bio violinist u orkestru crkve sv. Marka, pa je sinu dao prvu poduku iz violine. Antonia je s deset godina uveo u orkestar kao svoga zamjenika i nasljednika. Učio je svirati orgulje i teoriju glazbe. Još od rođenja bio je nježnoga zdravlja, a majka ga je donijela na svijet nakon sedam mjeseci nošenja. Moglo bi biti, da ga je ranije rodila uplašena jakim potresom, koji se na dan njegova rođenja osjetio u Veneciji.

Vjerojatno zbog njegova slaboga zdravlja, a moguće i zbog osobne želje, otac ga upućuje u svećeničko zvanje, pa biva 1703. godine zaređen za svećenika. Don Antonio je samo kratko vrijeme po ređenju vršio crkvene obrede, svega godinu dana. Kako je bio riđe crveno žućkaste kose suvremenici su ga prozvali crvenim svećenikom, koji ga je pratio cijeloga života. Jednom prilikom pozvan je na odgovornost od crkvenih vlasti, pošto je nekom zgodom prekinuo služenje mise kako bi mogao pribilježiti glazbenu misao koja mu je pala na pamet. Zbog slaboga zdravlja i napada bolesti, nekoliko je puta morao napustiti oltar za vrijeme mise, pa je zbog toga oslobođen crkvenih dužnosti. Kako je bio oduševljen glazbom, to oslobođenje dalo mu je više vremena i mogućnosti da joj se potpuno posveti.

Stupa u službu venecijanskog glazbenog zavoda u kojemu uz prekide provodi gotovo cijeli život. U početku radi kao učitelj violine, a kasnije kao dirigent i kompozitor Konzervatorija za mlade djevojke. Taj zavod bio je sirotište dobrotvornih ustanova za

siromašne djevojke. Vivaldi je ubrzo podigao orkestar konzervatorija na takvu razinu da su ga ubrajali među najbolje ansamble ne samo u Italiji već i u Europi. Na koncerte su dolazile istaknute osobe i članovi kraljevskih kuća, iz raznih dijelova Europe prigodom boravka u Veneciji. Prodajom ulaznica za koncerte konzervatorij je pribavljao dodatna sredstva za održavanje štucenica. Njegova djela izvode se po cijeloj tadašnjoj kulturnoj Europi. Ubrzo postaje slavan i poznat pa ga posjećuju i strani glazbenici kako bi od njega učili. Mnogo putuje po Italiji radi izvođenja svojih u najvećem dijelu opernih djela. Gostuje u Beču, Pragu, Amsterdamu, Dresdenu i drugim velikim europskim glazbenim središtima. Godine 1739. održana je njegova posljednja premijera u Veneciji, ali su mu položaj i ugled u tom gradu poljuljani djelomično i zbog prijateljstva s pjevačicom Annom Giraud. Bila je kćerka jednog francuskog brijača, koju je upoznao prigodom trogodišnjeg boravka u Mantovi. Ona nastupa u njegovim operama, a njena sestra Paolina mu je njegovateljica za vrijeme čestih bolesti. Blizina tih dviju žena o Vivaldiju su izazvale zlobne glasine i govorkanja.

Kada se nalazio u Ferrari za pripreme operne sezone 1737. godine, pozvao ga je tamošnji papinski nuncij i u ime kardinala Ruffoa, zabranio mu svaku djelatnost na glazbenom području koje je pripadalo Papinskoj državi. Razlogom zabrane navedeno mu je da je on svećenik, a ne služi misu, te gaji prijateljstvo s pjevačicom Giraud. Vivaldijeva obrana i dokazivanje stanja njegova zdravlja nisu mu ništa pomogle. Sav uloženi trud i novac u pripreme su propali. Vivaldi piše svom zaštitniku markizu Guidu Bentivoglio za pomoć, ali crkvena vlast ostaje pri zabrani da tamo prikazuje svoje opere. Malo potom napušta Veneciju i preko Graza dolazi do Beča gdje ga zaustavlja bolest.

Tu i umire u šezdeset i trećoj godini kao siromašni građanin, o čijoj smrti i značaju njegove osobe nigdje ništa nije objavljeno. U registru mrtvih Stolne crkve sv. Stjepana pod nadnevkom 28. srpnja 1741. zapisano je: - Velečasni gospodin Antonio Vivaldi, svjetovni svećenik, preminuo u kući obitelji Satler kod „Vratiju Koruške“ i pokopan na bolničkom groblju. Danas više ne postoji kuća u kojoj je Vivaldi preminuo, a bolničko groblje je davno napušteno. Taj podatak o mjestu i danu Vivaldijeve smrti otkriven je tek 1938. godine, dvjesto godina kasnije, kada su se nakon zaborava na njega i njegovu umjetnost počeli ozbiljno istraživati njegov životni put i djela. Vivaldi je bio potpuno zaboravljen dva-tri desetljeća nakon smrti. Njegova djela više se nisu izvodila, niti ga je itko spominjao. To je bilo vrijeme velikog broja istaknutih glazbenika i skladatelja, a vladala je velika potražnja za novim djelima.

Otkriven je na zanimljiv način. Njemački glazbenik i skladatelj Felix Mendelssohn-Bartholdy zaslužan je za renesansu skladatelja J. S. Bacha. On je kao dvadesetogodišnji ravnatelj orkestra i zbora 1829. izveo Bachovu Muku po Mateju, djelo potpuno zaboravljenoga skladatelja. To je bilo prigodom stogodišnjice praizvedbe te skladbe. Tim je Mendelssohn pobudio interes za Bacha, pa se počelo s istraživanjem njegovih djela. Ustanovljeno je kako je Bach preradio deset Vivaldijevih koncerata za violinu, sedam za čembalo i tri za orgulje. Pronašavši te Bachove koncerte, postavilo se pitanje tko je bio taj Vivaldi čije je koncerte Bach preradio? Tako se došlo do zaboravljenog don Vivaldija. Kao uzor djelovao je na mnoge suvremenike, uključujući Hassea i J. S. Bacha koji je učio skladanje i preuzimao njegov način po Vivaldijevim djelima, davši mu svoja obilježja.

Vivaldi sklada opere, arije, instrumentalne kompozicije, oratorije, kantate, jednostavnije simfonije, crkvena djela, sonate. Tempo njegovih skladbi je živ, brz, vedar i pun života. Mnogo je važnosti polagao na opere, od kojih se u naše vrijeme malo koja izvodi, preuzimajući na sebe ulogu dirigenta dajući uputstva i nacрте za kostime. Poznato djelo Gloria - Slava iz 1725. skladao je prigodom vjenčanja francuskoga kralja Luja XV.

U Vivaldijevo vrijeme nije bilo čudno da svećenik sklada takova glazbena djela, a bilo je crkvenih osoba koje su pisale tekstove za opere. Autorska prava nisu bila zaštićena, pa je skladatelj najmanje dobivao kao naknadu za stvoreno djelo. Vivaldi zato sam organizira prikazivanje svojih opera. Počeo je angažirati pjevače i glazbenike. Izgleda da je kroz neko vrijeme takovim radom zaradio znatan dio novca, pa su mu mnogi prigovarali smatrajući da to nije u skladu s njegovim svećeničkim pozivom.

Posebno je volio skladati opisnu glazbu u kojoj slikovito oponaša ptice, prirodne pojave kao i razne događaje iz svakodnevnoga života. Vivaldijevi suvremenici divili su se briljantnosti i brzini njegova sviranja, koja im se činila nedostupna i jedinstvena. Broj njegovih kompozicija još točno nije utvrđen, pošto se još uvijek pronalaze novi rukopisi u raznim europskim bibliotekama. Tiskan je samo manji dio, a do danas je poznato oko 770 kompozicija.

Najpoznatije Vivaldijevo imitacijsko djelo je Četiri godišnja doba sastavljeno od četiri stavka Proljeća, Ljeta, Jeseni i Zime za koje je bio inspiriran stihovima nepoznatoga tekstopisca. Njegove česte tjelesne slabosti i astma, odrazile su se i na glazbu koju je stvarao.

Godišnja doba Jesen i Zimu oslikava veselim i uigranim tonovima, dok su mu Proljeće zbog biljnog praha koje izaziva alergije kod osjetljivih ljudi i vruće Ljeto, sumorni i teški. Čim prođe vrućina i dođe hladnije vrijeme, kiša ili puhne vjetar, on živne sa svojom glazbom.

Pored mnoštva istaknutih glazbenika koji Vivaldija smatraju glavnim skladateljem u europskom glazbenom životu prve polovice 18. stoljeća, ima i onih koji su ga kritizirali. Učitelj flaute cara Friedricha Velikog, Johann Quantz reče da se je Vivaldi uslijed prevelika svakodnevnog rada na skladanju spustio na žalosnu razinu lakoće i bezočnosti. Ruski skladatelj Igor Stravinski o Vivaldiju je izrekao neobično strogo mišljenje.

Obezvrjeđuje njegovo skladanje riječima, da je Vivaldi kao skladatelj precijenjen, dosadan te da je bio sposoban skladati jedan te isti koncert i po nekoliko stotina puta. O ovom velikom skladatelju mnogi su dali svoj sud i mišljenje. Vrijednost njegove glazbe, ipak najbolje ćemo upoznati slušajući djela koja je stvorio, što i danas mnoge oduševljava i osvaja.